

özgün çalışma metodu ve üslubunu yansıtmaktadır. 7. *Amasya Kaya Kitâbesi* (Bâyezid Paşa İmâretî Vakfiyesi) (Ankara 2004). Bu eserde Çelebi Sultan Mehmed devri vezîriâzamlarından Bayezid Paşa'nın vakfı olan imarete ait yedi adet vakfiye metni değerlendirilmiş, vakfiyenin özeti niteliğinde türünün tek örneği olarak bir kayaya hakkedilmiş olan bu kitâbe de ilk defa tam ve doğru olarak okunmuştur. Vakfiyenin cami revaklarına kuşak halinde yazılan bir diğer versiyonu da bu kitapla literatüre kazandırılmıştır. 8. *Mesnevî Hadisleri* (Tesbit ve Tahric) (İstanbul 2008). Eserde Meşnevî'nin hadis ilmi bakımından değerlendirilmesi yapılmış, mevcut hadislerin metinleri, senedleri, kaynakları ve sıhhat dereceleri tesbit edilmiştir.

Tercüme. 1. Ahmed Çelebi, *İslâm'da Eğitim-Öğretim Tarihi* (İstanbul 1976, 4. bs. 2013). 2. *Şihâbü'l-Ahbâr Tercümesi* (İstanbul 1999; *Hadis Kıvılcımları: Şihâbü'l-Ahbâr Tercümesi*, İstanbul 2007). Ünlü bir hadis âlimi ve tarihçi olan Kudâî'ye (ö. 454/1062) ait kısa lafızlı hadislerden seçmeler şeklinde düzenlenen eserin tercümesi olup yazma nüshalarının tanıtımından sonra eserin Türk-İslâm kültürü üzerindeki etkileri anlatılmış ve metni Yâkût el-Müstasîmî hattı ile tıpkıbasım olarak verilmiştir. Ali Yardım'ın bunların dışında kırk iki makalesi, sekiz tebliği ve *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde yayımlanmış olan kırk bir maddesi bulunmaktadır. Makalelerinden bazıları şunlardır: "Fetih Hadîsi Üzerine Bir Araştırma" (*Diyanet Dergisi*, XIII/2 [Ankara 1974], s. 116-123); "Asabiyyet, Milliyetçilik Demek midir? I-II-III" (*KAM*, VI/4 [İstanbul 1977], s. 20-32; VII/1 [1978], s. 32-42; VII/2 [1978], s. 71-76); "Mesnevî Hadîsleri Üzerine Bir Araştırma" (a.g.e., VIII/1 [1979], s. 44-54); "Türkün Şeref Madalyası: Fetih Hadîsi" (a.g.e., VIII/3 [İstanbul 1979], s. 62-75); "Hicret Marşı" (a.g.e., IX/2 [İstanbul 1980], s. 23-30); "Kuzâî'nin Şihâbü'l-Ahbâr Adlı Hadîs Kitabı, Türk-İslâm Kültürü Üzerindeki Tesirleri" (a.g.e., XII/1 [İstanbul 1983], s. 65-76); "Şemâil Nev'inin Doğuşu ve Tirmizî'nin Kitâb'üş-Şemâili" (*DÜİFD*, I [İzmir 1983], s. 349-409); "Ashâb Bilgisinin Kaynakları ve Tirmizî'nin "Tesmiyetü Ashâbi'n-Nebî'si" (a.g.e., II [İzmir 1985], s. 247-346, ayrı basım, edisyon kritik çalışması); "Kuzâî ve Müsnedü's-Şihâb'ı" (a.g.e., IV [İzmir 1987], s. 285-348); "Buhari ve et-Târihu'l-Kebir'i" (a.g.e., V [İzmir 1989], s. 181-193); "Temel Kültür Müesseselerimizden Dâru'lhadîsler" (*Ekrem Hakkı Ayverdi Hâtıra Kitabı*, [İs-

tanbul 1996], s. 59-119); "Sâmiha Ayverdi'de Hadîs Kültürü" (*Kubbealtı Akademi Mecmuası Sâmiha Ayverdi Hâtıra Sayısı*, XXXIV/2, İstanbul 2005, s. 64-76).

BİBLİYOGRAFYA :

Ali Yardım, *Hatırimda Kalanlar* (basılmamış hâtırat); Mustafa Sinan Yardım, "Prof. Dr. Ali Yardım", *Hız Muhammed (S.A.S.)'in Doğumunun 1435'inci Senesi Vesilesiyle, 2006 İslâm'a Hizmet Ödülleri Takdim Programı Broşürü*, İstanbul 2006, s. 7-9; a.mlf., "Bir Prensip Adamı: Ali Yardım", *Kubbealtı Gençlerinden Merhaba* (Kubbealtı Akademi Mecmuası eki), sy. 35, İstanbul 2006, s. 41-42; a.mlf., "Ayverdiler ve Babam Ali Yardım", *Kadem*, sy. 1, İstanbul 2010, s. 8-13; Vehbi Günay, "Ali Yardım, İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu, Cilt 1, İzmir 1992", *TİD*, IX (1994), s. 429-431; a.mlf., "Prof. Dr. Ali Yardım (1939-2006)", a.e., XXI/2 (2006), s. 259-274; Mehmet Sait Toprak, "Prof. Dr. Ali Yardım (1939/2 Ocak 2006)", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, IV/1, İstanbul 2006, s. 217-224; Mehmet Demirci, "Arkadaşım Ali Yardım", *KAM*, XXXV/2 (2006), s. 60-67.

MUSTAFA SİNAN YARDIM

YAŞAR KEMAL

(1923-2015)

Son dönem yazarlarından,
romancı ve gazeteci.

1923 Ekiminde bugün Osmaniye ili sınırları içinde bulunan Hernite / Gökçeli'de (yeni adı Gökçedam) doğdu. Asıl adı Kemal Sadık'tır (Göğçeli [Gökçeli]). 1915'te Ruslar'ın Van'ı işgali üzerine oradan göç etmiş bir ailenin çocuğudur. Babası çiftçi Sadık Ağa, annesi Nigâr Hanım'dır. Küçük yaşlarda kaza sonucu bir gözünü kaybetti, ardından kan davası yüzünden babası öldürüldü. Adana'da ortaokulu bitirmeden üçüncü sınıftan ayrıldı. 1950 yılına kadar ayakkabıcı çıraklığından arzuhalçiliğe, ha va gazı sayaç okuma memurluğundan kütüphane hizmetlerine, tarım işçiliğinden vekil öğretmenliğe kadar kırka yakın işe girip çıktı; insanları gözlemler ve yakından tanıma fırsatı buldu. 1944-1946 arasında askerlik görevini yerine getirdi. 1946'da gittiği İstanbul'da Havagazı Şirketi'nde gaz kontrol memurluğu yaptı, 1948'de Kadiri'ye döndü. 1950 Nisanında Komünist Parti'yi kurmaya teşebbüs suçundan üç dört ay Kozan Cezaevi'nde kaldı. Ertesi yıl Orhan Kemal'le anlaşıp bir iş kurmak için tekrar İstanbul'a gitti. Bu iş gerçekleşmeyince *Cumhuriyet* gazetesinde önce düzeltmen, daha sonra röportaj yazarı olarak çalışmaya başladı. 1962'de Mehmet Ali Aybar'ın kurduğu Türkiye İşçi Partisi'ne (TİP) girerek politikaya atıldı. 1969'da istifa edinceye kadar

Yaşar
Kemal

parti Merkez Yürütme Kurulu üyeliği yaptı. 1963'te Londra'ya gitti. Paris'te Nazım Hikmet'le görüştü ve politik sebeplerle *Cumhuriyet*'ten çıkarıldı. 1964-1965'te Bulgaristan ve Sovyetler Birliği'ne seyahat ederek ileri gelen bazı sanatçı ve devlet adamlarıyla tanıştı. *Ant* dergisinin kurucuları arasında yer aldı (1967). Ant Yayınevi'nin çıkardığı *Marksizmin Temel Kitabı* adlı eser dolayısıyla on sekiz aya hüküm giydiyse de karar daha sonra bozuldu.

12 Mart 1971 askerî muhtırasının ardından eşi Thilda ve geliniyle birlikte gözetim altına alındıysa da bir ay sonra serbest bırakıldı. 1973'te Sovyetler Birliği'nde Asya Afrika Yazarlar Birliği Kongresi'ne katıldı. Dönüşte Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kurucuları arasında yer aldı ve sendikanın ilk genel başkanı oldu. 1976'da "Yaşar Kemal Gecesi"ne katılmak üzere Paris'e gitti. Bunu Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Belçika seyahatleri izledi. Ertesi yıl önce Bulgaristan'a ve ardından altı ay kalacağı Stockholm'e geçti. Bu sırada Cengiz Aytmatov'la tanıştı. 1978'de yurda döndü, ancak tekrar Stockholm'e giderek 1980 yılına kadar orada yaşadı. 1979'da Paris'te Nanterre Üniversitesi Etnoloji Kürsüsü'nün düzenlediği Asya destanları konulu seminare konuşmacı olarak katıldı ve burada altı ay kaldı. Avignon'da Akdeniz Yazarları Toplantısı'na (1980) ve yine Paris'te dünyaca tanınmış yazarların çağrıldığı Muhallifler Konferansı'na (1981) iştirak etti. François Mitterrand'ın özel davetiyle cumhurbaşkanlığı törenlerinde bulundu. 200.000 frank maddi karşılığı olan Uluslararası Del Duca ödülüne layık görüldü (1982). 1983'te çok sayıda ülkeden 300'e yakın ünlünün çağrıldığı Sorbonne Üniversitesi'ndeki bir kongreye katıldı. Ertesi yıl kendisine Mitterrand tarafından Légion d'Honneur nişanı takıldı. 1986'da Sovyetler Birliği'ndeki Isık Göl Uluslararası Barış Forumu'na iştirak etti. 1988'de kurulan PEN Yazarlar Derneği'nin başkanı

oldu. 1989'da Fransız İhtilâlî'nin 200. yılı kutlamaları için Fransa'ya gitti. 1991'de Strاسبurg Üniversitesi Beşerî Bilimler Fakültesi kendisine fahri doktora pâyesi verdi. *Der Spiegel*'deki bir yazısı yüzünden İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından yargılanarak iki yıl, ardından *Index on Censorship*'teki bir yazısı dolayısıyla bir yıl sekiz ay hapis cezası verildiyse de bu cezalar tecil edildi. 1997'de Almanya'nın Nobel'i sayılan Alman Kitapçılar Birliği ödülünü kazandı. 1988'de Frei ve 2002'de Bilkent üniversitelerinden fahri doktora pâyesi aldı. 1998'de ayrıca Bordeaux Yayıncılar Birliği Yabancı Edebiyat ödülü, 2008'de Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük ödülü gibi ödüller de kazandı. 28 Şubat 2015'te İstanbul'da öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'nda defnedildi.

Halk kültürü bakımından zengin bir bölge olan Çukurova yöresinde yetişen Yaşar Kemal şiirle küçük yaşlarda ilgilenmeye başlamış, ilk şiiri "Seyhan" 1939'da Adana Halkevi dergisi *Görüşler*'de yayımlanmış, bunları *Varlık*, *Kovan*, *Ülkü*, *Millet*, *Beşpinar* dergileriyle *Türksözü*, *Yeni Adana*, *Vakit* gazetelerinde çıkanlar izlemiştir. Sonraki yıllarda Çukurova'yı adım adım dolaşmış, mâni, ağıt, türkü, tekerleme, destan ve halk hikâyeleri toplamış, derlemelerini bir yandan yayımlamaya başlamıştır (*Ağıtlar*, 1943). Adana Ramazanoğlu Kütüphanesi'nde çalıştığı 1942-1943 yıllarında klasikler başta olmak üzere birçok eser okumuş, okumaları askerlik süresince devam etmiştir. Kendisini Homeros geleneğinden sayan yazar *İlyada* ve *Odise*'den epik tür ve anlatım biçimi konusunda etkilenmiş, Tolstoy, Çehov, Dostoyevski, Stendhal ve Steinbeck etkilediği diğer yazarlar olmuştur. 1946'dan sonra hikâyeye yönelmiş, *Cumhuriyet* gazetesinde yazmaya başlayınca Yaşar Kemal imzasını kullanmış, *İnce Memed* romanıyla *Varlık* dergisinin roman ödülünü kazanmıştır (1955). Romanlarının önemli bir bölümünü 1967-1987 yılları arasında yazmış, 1960'lardan itibaren eserleri yabancı dillere çevrilmeye, adı ülke sınırları dışında tanınmaya başlanmış, 1973'ten sonra Nobel'e aday gösterilmişse de bu gerçekleşmemiştir.

Geleneksel kültürü ve sözlü edebiyatı özümsemiş bir yazar olan Yaşar Kemal yereiden yola çıkıp genele ulaşmak amacını gütmüştür. Eserlerinde "mitos" geleneğiyle "epos" geleneğini birleştirmek istemiştir, kendisini değişimin romancıları diye tanımlamıştır. Ona göre bu değişimin toplumsal çerçevesini feodalitenin çöküşü

ve yeni bir toplumsal yapının ortaya çıkışı belirlemiştir. Sanatının sol düşünceyle paralel yürüdüğünü söyleyerek halkı ezen, sömüren ve onun mutluluğunu engellenlerin karşısında durduğunu ifade etmiştir. Doğa ile iç içe bir çocukluk geçiren yazarın eserlerinde bir çevre duyarlılığı görülmektedir. Genelde her eseri aynı edebî kaliteyi taşımasa da kendine has bir roman dili kurduğu, insanın, toplumun, şehirlerin yabancılaşmasını dile getirdiği, yeni psikolojik ufuklar açtığı, roman diline lirik tatlar kattığı belirtilmiştir. İlk dönem romanlarında iyi bildiği Çukurova bölgesinde kalan yazar, 1950'lerde tarımdan sanayiye geçiş sürecinde makineleşmenin başlamasıyla ağalar arasında ortaya çıkan rant kavgası ve bu kavganın yoksul halk üzerindeki etkilerine ilgi göstermiştir. Psikolojik ve simgesel öğelerin öne çıktığı *Ortadirek*'te, kendi tanıklıklarından da yararlanarak bir köyün pamuk tarlalarında çalışan insanların tabiat ve şartlar karşısındaki mücadelesini anlatmıştır. 1970'li yılların ortalarından itibaren Çukurova dışına çıkan yazar şehri ve deniz insanını konu almış, buna Ege'deki mübadele hükümlerinin bazı sonuçlarıyla Balkan, Sarıkamış ve Çanakkale savaşları gibi yakın dönem tarihini arka plana koyan eserler eklenmiştir.

1950'den önce kaleme aldığı *Kızamık*, *Demir Çarık* gibi romanları şu anda kayıptır. Bu yıllarda yazılmış olmakla birlikte 1982'de yayımlanan *Hüyükteki Nar Ağacı* sanatçının elde bulunan ilk romanı, *İnce Memed* ise ilk yayımlanan romanıdır. Romanlarını kaleme alırken Anadolu halk kültürü ve sözlü edebiyatı, günlük yaşam ve gözlemler (biyografik öğeler), uzak ve yakın tarihsel olaylar, dünya ve özellikle Batı kültürüyle edebiyatı beslediği kaynaklardır. İşlediği başlıca temalar baş kaldırı, ekonomik, sosyal ve toplumsal değişim, yozlaşma, yabancılaşma, aşklar ve töreler, kan davası, yoksul köylülerin problemleri, yörüklerin Çukurova'daki yerleşme problemleri, sömür, korku, cinayetler, çocuk vb. sorunlardır. Ülkesini ve halkını çok sevdiğini belirten sanatçı yapılan büyük vaatlere rağmen bir başka ülkede yaşamayı reddetmiştir. Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi için aydınlara ve sanatçılara önemli görevler düştüğünü belirtmiş, demokrasiyi uygulamanın bir ülke için büyük bir onur olduğunu söylemiştir.

Eserleri. Roman: *İnce Memed*, I-IV (İstanbul 1955, 1969, 1984, 1987), *Teneke* (İstanbul 1955), *Ortadirek* (İstanbul 1960), *Yer Demir Gök Bakır* (İstanbul

1963), *Üç Anadolu Efsanesi: Köroğlu'nun Meydana Çıkışı, Karacaoğlan, Alageyik* (İstanbul 1967), *Ölmez Otu* (İstanbul 1968), *Ağrıdağı Efsanesi* (İstanbul 1970), *Binboğalar Efsanesi* (İstanbul 1971), *Demirciler Çarşısı Cinayeti* (İstanbul 1974), *Çakırcalı Efe* (İstanbul 1975), *Yusufçuk Yusuf* (İstanbul 1975), *Yılanı Öldürseler* (İstanbul 1976), *Al Gözüm Seyreyle Salih* (İstanbul 1976), *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* (İstanbul 1977), *Deniz Küstü* (İstanbul 1978), *Kuşlar da Gitti* (İstanbul 1978), *Yağmurcuk Kuşu* (İstanbul 1980), *Hüyükteki Nar Ağacı* (İstanbul 1982), *Kale Kapısı* (İstanbul 1985), *Kanın Sesi* (İstanbul 1991), *Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana* (İstanbul 1997), *Karınca'nın Su İçtiği* (İstanbul 2002), *Tanyeri Horozları* (İstanbul 2002), *Çıplak Deniz Çıplak Ada* (İstanbul 2012), *Tek Kanatlı Bir Kuş* (İstanbul 2013). **Röportaj:** *Yanan Ormanlarda 50 Gün* (İstanbul 1955), *Çukurova Yana Yana* (İstanbul 1955), *Peribacaları* (İstanbul 1957), *Bu Diyar Baştan Başa* (İstanbul 1971), *Bir Bulut Kaynıyor* (İstanbul 1974), *Allahın Askerleri* (İstanbul 1978), *Röportaj Yazarlığında 60 Yıl* (İstanbul 2011), *Çocuklar İnsandır* (İstanbul 2013), *Neredesin Arkadaşım* (İstanbul 2014), *Yağmurla Gelen* (İstanbul 2015). **Fıkra, Deneme, Makale ve Gazete Yazıları:** *Taş Çatılsa* (İstanbul 1961), *Baldaki Tuz* (haz. Alpay Kabacalı, İstanbul 1974), *Ağacın Çürüğü* (haz. Alpay Kabacalı, İstanbul 1980), *Yüzler* (İstanbul 1994, Abidin Dino ile birlikte), *Ustadır Arı* (haz. Alpay Kabacalı, İstanbul 1995), *Zulmün Artsın* (haz. Alpay Kabacalı, İstanbul 1996), *Binbir Çiçekli Bahçe* (İstanbul 2009). **Halk Bilimi Derleme ve Araştırmaları:** *Ağıtlar* (Adana 1943), *Gökyüzü Mavi Kaldı, Halk Edebiyatından Seçmeler* (İstanbul 1982, Sabahattin Eyüboğlu ile birlikte), *Sarı Defterdekiler, Folklor Derlemeleri* (haz. Alpay Kabacalı, İstanbul 1997). Yaşar Kemal'in ayrıca *Bugünlere Bahar İndi* (şiir, İstanbul 2010), *Sarı Sıcak* (hikâye, İstanbul 1952), *Bütün Hikâyeleri* (İstanbul 1975) adlı eserleriyle A. Vidalie'den Thilda Kemal ile birlikte yaptığı *Ayışığı Kuyumcuları* (İstanbul 1977) adlı bir çevirisi yayımlanmıştır.

Başta *İnce Memed* olmak üzere Yaşar Kemal'in eserlerinin birçoğu kırkın üzerinde dile çevrilmiştir. Kitaplarından bir kısmının tiyatro eseri olarak uyarlaması yapılmış, senaryoları hazırlanarak filme alınmıştır. Bunların başlıcaları şunlardır:

Beyaz Mendil (1955), *Kara Çalı* (1956), *Namus Düşmanı* (1957), *Alageyik* (1959), *Karacaoğlan'ın Kara Sevdası* (1959), *Bu Vatanın Çocukları* (1959), *Muradın Türküsü* (1965), *Ölüm Tarlası* (1966), *Uzundere* (haz. Nihat Asyalı, Ankara 1967), *Urfa-İstanbul* (1968), *Ağrı'dağ Efsanesi* (1975), *Bebek* (1976), *Tenneke* (İstanbul 1978), *Yılanı Öldürseler* (1982), *İnce Memed* (1984), *Yer Demir Gök Bakır* (senaryo, Zülfü Livaneli, İstanbul 1989), *Menekşe Koyu* (Ağır Akan Su) (senaryo, Barbro Karabuda, 1991).

BİBLİYOGRAFYA :

Mustafa Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, İstanbul 1960, s. 119-123; Mehmet Kaplan, *Hikâye Tahlilleri*, İstanbul 1977, s. 270-276; Ali Püsküllüoğlu, *Yaşar Kemal Sözlüğü*, İstanbul 1987; Ramazan Kaplan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy*, Ankara 1988, tür.yer.; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*, İstanbul 1990, s. 285-301; a.mlf., *Yaşar Kemal'in Romancılığı*, İstanbul 2001; a.mlf., *Yüzyılın 100 Türk Romanı*, İstanbul 2015, s. 358-395; Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, İstanbul 1991, II, 78-129; Muzaffer Uyguner, *Yaşar Kemal*, Ankara 1992; Alpay Kabaçalı, *Yaşar Kemal*, İstanbul 1992; a.mlf., *Dünya Edebiyatının Devi Yaşar Kemal*, İstanbul 1995; a.mlf., *Bir Destan Rüzgarı Yaşar Kemal*, İstanbul 1997; *Yaşar Kemal Günleri*, Ankara 1993; Ramazan Çiftlikçi, *Yaşar Kemal: Yazar-Eser-Üslup*, Ankara 1997; *Yaşar Kemal'i Okumak*, İstanbul 1998; Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, İstanbul 1999, III, 408-450; Nedim Gürsel, *Yaşar Kemal: Bir Geçiş Dönemi Romancısı*, İstanbul 2000; Aziz Şeker, *Bir Anadolu Ozanı Yaşar Kemal*, Ankara 2011; Tuba Tarcan Çandar, *Yaşar Kemal: Fotobiyografi*, İstanbul, ts.; *Edebiyat: A Journal of Middle Eastern Literatures*, Special Issue on Yaşar Kemal, Pennsylvania 1980; "Yaşar Kemal", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, İstanbul 2003, II, 1075-1079.

RAMAZAN ÇİFTLİKÇİ

YAYLAK ve KIŞLAK

Konar göçerlerin yaz ve kış aylarında kaldıkları yerlere verilen ad.

Orhon yazıtlarından başlayarak eski Türkçe metinlerde geçen **kışlak** kış mevsiminin, **yaylak** ise yaz mevsiminin geçirildiği yer anlamına gelir. Kâşgarlı Mahmud eserinde, **kış** ve **yay** (yaz) isim köklerine mekân anlamını sonlarına eklenen gayin harfinin (ğ) kazandırdığını belirtmişse de bu eseri yayımlayan Besim Atalay, dipnotta Kâşgarlı'nın küçük bir hata yaptığını ifade ederek kök isimlerin arkasına +la-ğ ekinin geldiğini (yay+la-ğ / kış+la-ğ) söylemiştir (*Divânü lügâti't-Türk Tercümesi*, I, 13). Zamanımıza kadar bin yılı aşkın süreden beri aynı anlamda kullanılan bu ke-

limeler, Osmanlı dönemine ait sözlüklerde konar göçer yaşam içerisinde bir bütünün tamamlayıcı iki parçası diye açıklanır. Bu kavramları daha iyi anlayabilmek için konar göçer yaşam tarzları dikkate alınmalıdır. Türkiye'de XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında yayımlanan eserlerde yayla çoğunlukla "plato" ile karıştırılmış ve bu yanlış birçok haritaya da aktarılmıştır. Halbuki yayla konar göçer yaşamıyla ilgili, beşerî coğrafya terimi olan bir iskân merkezini ifade eder. Plato ise fizikî coğrafya terimidir. Batı dillerinden Türkçe'ye geçen plato yerine halk arasında "bayır, düz yer, düzlük, kır, ova" anlamında "yazı" kelimesi kullanılmışsa da günümüzde bu artık unutulmuş gibidir. Kışlak / kışla ise zamanla "askerlerin kış mevsimini geçirdiği yer, askerî kışla" şeklinde farklı bir anlam da kazanmıştır. Zira geçmişte savaşlar havalının ısındığı zamanlarda yapılır, kışın ordular kışla / kışlaklarına çekilirdi. Günümüzde ise askerlerin yıl boyunca toplu halde barındıkları yapılar bütünü kışla olarak adlandırılır.

Yaylak ve kışlak iskân mahallerindeki yaşam anlayışı yarı göçebe hayat tarzının en belirleyici unsurudur. Bu tarz göçebelik daha çok konar göçer tabiriyle açıklanır. Göçebelik, mevsimlere göre veya ekonomik şartlara bağlı olarak sürekli yer değiştiren toplulukların hayat şekli iken konar göçerlikte mekân belirlidir. Bu topluluklar çiftçilikle de uğraşır ve ürünlerini mevsim göçleri arasında toplarlar. Bunların sürekli barınakları olup otlaklara göçmeden önce buralarda ekip biçerler, yani hayat tarzı itibarıyla yaylak ve kışlak alanları arasında hareket halinde olan gruplardır. Asya Türkleri'nde geniş alanlarda yaygın biçimde sürdürülen ve uzun müddet varlığını koruyan konar göçer yaşam tarzında temel geçim kaynağı hayvancılık olduğundan hayvanlarına her mevsim yeşil ve taze ot temin etmesi gereken bu topluluklar kış mevsimini alçak güney enlemlerde veya alçak ve kar görmeyen ya da az gören nisbeten sıcak ovalarla vadilerde, yaz mevsimini ise daha yüksek kuzey enlemlerde veya yüksek ve serin kesimlerde geçirirlerdi. Temelde konaklama yerleri belli olan bu insanlar iki mekân arasında sürekli gidiş geliş tarzında devam ettirdikleri hayatlarını aradaki geçiş mevsimlerinde uygun mekânlarda konaklayarak sürdürürlerdi.

Türkler Asya'da yaşarken esas itibarıyla atlı göçebe idiler. Türkler'in rahat ve yerleşik bir hayat yerine böyle bir düzeni benimsemiş olmalarının sebebi toprakların

ziraata geniş ölçüde elverişli olmamasıdır. Eski çağlarda Aral gölü çevresiyle Ural-Alтай dağları arasındaki bozkırlarda uzun süre göçebe olarak yaşayan Türkler ilk devirlerde basit anlamda avcılık ve tarımla geçimlerini sağlıyorlardı. Vadileri takip ederek göçerler, sonbahardan önce kışlık yiyeceklerini biriktirirlerdi. Orta Asya'daki büyük dağlarla çevrili geniş yaylalar böyle bir hayata elverişliydi. Bunun sonucunda zamanla yarı göçebe hayat tarzına (yaylak ve kışlak) geçmişti. Hayvancılık için yaz mevsimi baharda başlar ve sonbaharın bitimine kadar devam ederdi. Yaylanın önem kazanması hayvan otlağı olması sebebiyledir. Kışlak bazan bir vadi, bazan bir köy veya şehir olmuştur. Geniş bölgelere yayılmış olan Türk kavimleri arasında bölge ve iklim özellikleri bu tür hayat tarzında önemli ayrıntılar meydana getirmiştir. Büyük hayvan sürülerine sahip Türkler "çadır köy" veya "çadır kent" halinde, otları bol, az kar yağın, güneş gören yerlerde konaklardı. 1071 Malazgirt zaferinden sonra Türkler gittikleri Anadolu'ya konar göçer yaşam tarzını da götürmüşlerdir. Böylece daha ilk dönemlerden itibaren kendilerine uygun mekânlarda kışlak ve yaylaklar tutmuşlardır. Bazı mekânlarda yerleşik hayata geçilmiş olsa da Beylikler ve Selçuklu dönemleri boyunca konar göçerlik önemli oranlarda sürmüştür.

Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiler, XVII. yüzyılda bile konar göçer yaşam tarzının yaygınlığını ve Anadolu ile Balkanlar'da çok sayıda yaylak ve kışlağın varlığını gösterir. Evliya Çelebi, Anadolu'da Bingöl yaylası ile Ramazanoğlu yaylası gibi "azım" yaylalarının olmadığını belirttikten sonra "Âl-i Osman hükmünde cümle yetmiş yayla" bulunduğunu, bunlardan önemlilerini Revan yakınlarında Ağrı, Van yakınlarında Vereğ ve Sübhan, Şehrizol'de Harır, Musul'da Cûdî, Mardin'de Sincar, Diyarbekir'de Karadağ, Kayseri'de Göksun, Birgi'de Bozyaylak ile Tire, Manisa'da Sultan, Bursa'da Keşiş dağı yaylalarıyla Kastamonu yaylası ve Sinop yaylası olarak belirtir (*Seyahatnâme*, III, 29). Bu kadar farklı bölgelerde bulunan yaylaların yanında kışlaklar da yaygındı. Fakat kışlaklar bazan yaylaklardan uzakta kalan şehir, kasaba veya köy gibi sürekli iskân merkezleri olduğundan yaylalar gibi fazla değildir. Çünkü konar göçerler yerleşiklerle birlikte köy, kasaba ve hatta şehirlerde kışlayabiliyordu.

Konar göçerler, bilhassa kışlak bölgelerinde küçük yerleşim yerleri meydana getirdikleri için yerleşik düzene daha yatkındı. XVI. yüzyıla ait Osmanlı tahrir kayıtlarında